

CHŁOPIEC (120) *ab m*

W N sg: -ec (59), -eć (i); -ec :-eć *RejPos* (1:1).

o oraz e *jasne*.

sg *N* chłopiec (60). ◇ *G* chłopca (4). ◇ *D* chłopcu (14). ◇ *A* chłopca (22). ◇ *I* chłopc(e)m (12). ◇ *L* chłopcu (1). ◇ *V* chłopcze (3) *RejJóz*, *RejKup* (2), chłopiec (2) *GórnDworz*, *WerGośc*. ◇ *pl N* chłopcy (1). ◇ *A* chłopce (1).

Sł stp notuje, *Cn s.v. chłopię*, *Linde XVI* (dwa z tych samych przykładów) – XIX w.

Dem. od „chłop” ‘mężczyzna’:

1. *Młodzieniec*, *wyrostek*, *syn*; *masculus Murm*, *BartBydgc*; *puer Mącz*, *Calep*; *iuvenis BartBydgc*; *adolescentulus*, *pubes Mącz*; *puellus Cn* (36) : *Masculus*. *Menlich ader eyn menlin Męścynfkiey płcy párobek álbo chłopyec*. *Murm* 45; *BartBydgc* 78, 87b; *Profzę was chcieycie miſie/ tym chłopczem zachować RejJóz C*; *A iakoż my z tym chłopczem tu ſie włoczyć mamy RejJóz Nv*; *ze czwarthku na pyątek therasz przeminałi chlopcza o ſzyodmey godzinye vrodziwſchi LibMal 1548/138v*; *a yanek yako chlopyec lyath nyemayączy yefczce puſzczon LibMal 1548/146v, 1547/128v, 1550/153, 156, 1552/167, 1554/184, 187*; *włamę dwánałcye lat gdy iuż y dzyecyę chłopcem będye/ y rozum nyeyáko vſtály/ vmył też bączniyefly. GliczKsiąż 16v, 12v; BielKron 26, 123; Mącz 90b, 262a, 311d, 329a*; *GDy kogo Brzuch boli [...] day mu pić mleká/ niewieſciego/ zwłafzczá tey coby chłopcá doiłá. SienLek 98v, 102, 110; RejPos 56v [2 r.]; RejZwierc 5v; BudBib 3.Reg 11/16; Słyſzeliſcie też [...] / iż pod Sędomierzem dwa chłopcy iednego chłopcá okrutnie zábili ModrzBaz 144, 13v [2 r.], 144 [2 r.]; y od tego czáfu od onego czárneho chłopcá wolen był SkarŻyw 250; Calep [872]b.*

2. *Młody ſłużący*, *terminator*, *giermek*, *paż*; *armiger*, *cacula*, *ensifer*, *scutifer*, *servus Mącz*; *cosmeta*, *scutigerulus Calep* (83) : *Item wuyewi ſwemu Janowy ſzwyąthoſlawłkyemv yefchcze chłopczem vnyego ſluzacz pyerzczyonek [...] vkradł LibMal 1547/127*; *Item zeznal ze od sziedmy lyath bendącz chłopczem v pana Theodoruſcha ligązi [...] vkradł pyerfczien zlothy [...] vcziekl sdrugym chłopczem LibMal 1552/169, 1545/103, 1547/133, 1552/169 [3 r.]; RejJóz H6v; RejKup e6v, f7, f8, Gv*; *Ci pánowye [...] poſpolicye chłopce chowáją od miſternego á ſmyłnego zwodzenya byałych głów GliczKsiąż 12, H5, H6v; RejWiz 54, 73; Leop 1.Reg 20/22*; *kazał chłopcu co go wodził áby go przywiodł do ſłupow BielKron 52*; *A gdy paćierz ſpiewano we mſzy/ Ian Tárło we zbroi/ y chłopiec ktory drzewo noſił do koſciołá wiecháli BielKron 425v, 3v [3 r.], 24 [2 r.], 63v [5 r.], 66 [6 r.], [85²]v (25)*; *Cacula*, *servus militis apud Plautum*, *Chłopiec żołnierski. Mącz 28d*; *Puer cauponius*, *Karczmarſki chłopiec. Mącz 42c*; *Minister libidinis*, *Zwodźiciel/ Zwodcá/ Chłopiec ktory pánu zwodzi pánie/ Ruffian Mącz 222b, 16c, 104a, 202c, 376c*; *iż biedá temu chłopcu/ ktoryby [...] páná czo dziełięć krokow ſtąpi ocierác/ á czółác nie miał. GórnDworz E8, 88v [4 r.]; HistLan B4v; RejZwierc 59v; BielSpr 46v; SkarŻyw 212; KochFr 25, 26*; *Chłopiec iefteſ tu? roſwieć. WerGośc 251 [idem GórnDworz S8v], 251, 252 [2 r.]; Cosmeta – Komornik*, *chłopiec ktory pana vbiera Calep [265]b*; *Scutigerulus – Chłopiecz tarczą noſzaci. Calep 958b*; *Záraz chłopiec odnieſie/ iefcze wam dáruię Parę podków do tego. WyprPl B2v*; *A chłopcá wpráwnego Ma miałto Rufianá/ niecnotę iáwnego. Ten mu ſniadánie noſi/ Dobry dzień powiáda KlónWor 62.*

chłopiec czyj [w tym: *cum G* (5), *cum poss* (2)] (7): Iakom ya Chlopacza Raphala Iezewskiego na dobrovolney drodze nye zabyl *ZapWar* 1524 nr 2194; *LibMal* 1545/98v, 1547/130v; Chłopiec Helizeufzow ráno vyrzał iż obległ wielki lud miáfto *BielKron* [85²]v; *GórnDworz* S8v; *WerGość* 252; *KochAp* 9.

W połączeniu z imieniem a. nazwiskiem [imię + *chłopiec* (4), *chłopiec* + imię (3)] (7): poflala pon Catharzina zilyna pawla Chlopacza do Gołpodi szwyeczkiey *LibMal* 1544/88v; Item v Iankowey pod gorka fvknya Iankowy chlopczu glupyewłkyego vkradł *LibMal* 1545/98v, 1545/98v, 1546/120v, 1551/165v, 166; *BielKron* 85.

W charakterystycznych połączeniach: *chłopiec karczmarzski, pański, wprawny, żołnierski*.

Wyrażenie: »chłopiec strojowy« (1): (?): od Matifcha floffarza bill yey poflan klyucz o yednym zembye przełz Chlopacza ftroyowego *LibMal* 1546/115v.

*** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Puer, Dziecię/ Chłopiec/ też Sin/ Sługá. *Mącz* 329d.

Synonimy: 1. *młodzieniec, młodzik, młodzieńczyk, młodzionek, okrzos, syn, szpiczak, wyrostek*; 2. *giermek, pacholek, parobek, sługa, służący*.

Cf **CHŁOPECZEK, CHŁOPEK, CHŁOPIASZEK, CHŁOPIĄTECZKO, CHŁOPIĄTKO, CHŁOPIECZEK, CHŁOPIĘ, CHŁOPIK, CHŁOPINA, CHŁOPINKA, [CHŁOŚ]**

DM